

NORSKOG
Skogmelding 2018

Stående skog i Norge:	900 millioner m ³
Årlig tilvekst:	25 millioner m ³
Årlig avvirkning til industriformål	10,5 millioner m ³
Sysselsetting i skogbruk og trebasert industri:	22.000 årsverk
Samlet produksjonsverdi i skognæringen:	44 mrd. kroner

Skogen dekker ca. 20 % av landarealet i Norge, og tar opp en CO₂-mengde som tilsvarer rundt halvparten av Norges årlige utslipp av klimagasser. På verdensbasis er tilsvarende andel 20 %.

Skogbiomasse kan i framtiden dekke behov for materialer, industriråstoff og energi som i dag baseres på fossile råstoffer.

3

DEN PRIVATE EIENDOMSRETEN MÅ STYRKES

EIENDOMSRETT – BÅNDLEGGING MÅ KOMPENSERES FULLT UT

- Privat eiendomsrett og skognæringens egne miljøverktøy må tillegges større vekt. All reell båndlegging av areal må telle med i samfunnets mål for fredning av skog.
- Dagens kapitaliseringsrentefot må reduseres slik at eier oppnår full erstatning ved ekspropriasjon.
- Ved vern og ekspropriasjon må det sikres at subjektive verdier erstattes fullt ut. Det må vurderes et påslag på markedspris på minimum 25 %, som i Sverige.
- Alt vern av skog må skje etter frivillig ordning
- Ved ekspropriasjon til kommersielle formål må erstatningen til grunneier bygge på et prinsipp om at gevinsten skal deles mellom grunneier og ekspropriant.
- Erstatningen ved ekspropriasjon må gjenspeile eiendommens potensial.

ERSTATNINGSVILKÅR VED VERN AV SKOG MÅ STYRKES

Vern og erstatning

Norsk lov og rettspraksis etterlater inntrykk av at grunneier tilkjennes så lav erstatning som mulig. En slik praksis kan ha vært logisk i en tid da man fryktet at høye eiendomsverdier kunne være til hinder for nødvendig samfunnsutvikling gjennom bygging av infrastruktur som veier, kraftlinjer, etc. Denne praksisen er det imidlertid ikke lenger grunnlag for. I dag utgjør erstatningsbeløpene en svært liten andel av kostnaden ved offentlige utbygginger.

Grunneierne har i flere tiår arbeidet for en rettferdig erstatningsutmåling når storsamfunnet beslaglegger privat eiendom. Grunnlovens § 105 om full erstatning har vært gjenstand for mange dragkamper i Høyesterett. Grunneierne har likevel måttet innfinne seg med vern uten full erstatning. Dommen fra Strasbourg i 2012 om tomtefestelovens § 33, hvor grunneierne vant frem, vitner om at både lovgiver og domstoler i Norge har lagt seg på en svært streng norm med hensyn til vernet og verdsettelsen av privat eiendom. Dommen må få virkning ut over den rene tomtefeste-saken, med hensyn til et sterkere vern av eiendomsretten.

Full kompensasjon – kapitaliseringsrente og erstatningsgrunnlag

Ved erstatningsberegningen i forbindelse med ekspropriasjon av privat grunn, legger domstolene gjennomgående til grunn en kalkulasjonsrente på 4 %. Det skal i prinsippet gi full erstatning, og medføre at erstatningssummen vil kunne dekke kjøpesummen for tilsvarende eiendom. Men 4 % kalkulasjonsrente er langt høyere enn det profesjonelle forvaltere baserer seg på. Dermed vil ikke dagens erstatningspraksis gi full kompensasjon ved tap av eiendom. Illustrerende i denne sammenheng er det faktum at Finansdepartementet forventer 3 % realavkastning fra Statens pensjonsfond Utland.

I eiendomsmarkedet kan man også observere at kjøpere av skog legger til grunn en lavere avkastning enn 4 %. Det betyr at markedsprisen for skog ligger høyere enn erstatningene ved vern. Ved verdsetting av alle typer næringer er det vanlig å legge til grunn en bransjerelatert rente. Når man erstatter skogeieres tap, legger man derimot til grunn en rente som er langt høyere enn den skogbransjen selv legger til grunn, forøvrig også høyere enn den som brukes ved andre langsiktige investeringer.

En skogeier som blir fratatt sin eiendom eller mister råderett over den, får derfor ikke full erstatning slik Grunnlovens § 105 foreskriver. Dette er et klart eksempel på manglende respekt for den private eiendomsrett.

Som flere andre land, har Sverige endret sine erstatningsregler ved ekspropriasjon. For å kompensere tvangselementet som ekspropriasjon medfører, har man innført et påslag på 25 % på utmålt erstatning. Dette skal kompensere for tap av subjektive verdier knyttet til eiendommen. Tidligere regel om såkalt toleransefradrag, dvs. fradrag i erstatningssummen pga. at eieren måtte tåle visse følger av ekspropriasjonen, er opphevet.

I Norge er terskelen for å gi erstatning for endret fremtidig bruksutnyttelse av eiendommen meget høy. I fredningssaker er dette til og med avskåret etter loven. Det gis aldri erstatning for selve grunneierposisjonen eller eiendommens subjektive verdi for eier. NORSKOG mener at norske erstatningsregler må endres for å gi et bredere erstatningsgrunnlag enn i dag.

SKOGBRUKET TRENGER SKATTEREGLER OG EN EIENDOMSSTRUKTUR SOM STIMULERER TIL AKTIVT OG PROFESJONELT EIERSKAP

- Delingsregelen i jordloven må ikke være til hinder for en utvikling av rasjonelle driftsenheter. Praktisering av delingsregelen må være forutsigbar og lik i alle kommuner.
- Omsetning av rene skogeiendommer og eiendommer med skogdominert næringsgrunnlag må fritas fra boplikt.
- Gevinstbeskatning ved salg ut av familien må oppheves ved eiertid over ti år, for å stimulere til et mer aktivt og fungerende eiendomsmarked.
- Skogbruk drives for det meste som EPF (enkelpersonsforetak) pga. konsesjonsloven. EPF må få samme skattemessige vilkår som aksjeselskaper slik at det blir lik investeringsevne. Det må derfor etableres en ordning med fondsavsetning som likestiller EPF med aksjeselskap når det gjelder investeringsevne.
- Det bør åpnes for fritt valg av organisasjonsform. Næringsfrihet og eiendomsrett tilsier at eier skal kunne velge sin egen organisasjonsform.
- Skatt er et bedre virkemiddel enn tilskudd, da det favoriserer de med aktivitet.
- Formuesskatt på arbeidende kapital må fjernes.
- Konkurranséfremmende vilkår for statlig virksomhet må oppheves ved at private aktører også slipper mva på jakt og fiske. I dag diskrimineres privat eierskap.
- Skattefritaket for eiendomsskatt på landbrukseiendom må opprettholdes.

SKOGBRUKET TRENGER EN MER RASJONELL EIENDOMSSTRUKTUR

Det er et klart uttalt politisk ønske at avvirkingen i Norge bør økes, og potensialet er anslått til 15 millioner m³ årlig, mot ca. 12 millioner i dag. Gjennomsnittseiendommen i norsk skogbruk er på ca. 500 dekar, ofte arrondert i spredte teiger, og gir grunnlag for en årsinntekt på om lag 20.000 kroner.

Denne strukturen har negative effekter både for avvirkningsnivå, øvrig ressursforvaltning og kompetansenivået. Både den økonomiske og teknologiske utvikling har løpt fra denne eiendomsstrukturen. Gjennomsnittsleveransen har siste 20 år økt fra ca. 300 m³ til 700 m³, ved at det avvirkes sjeldnere på eiendommene.

På omtrent halvparten av skogeiendommene har det ikke vært tømmerhogst for salg de siste 20 årene.

Skogeiendommene i Norge er gjennomgående for små til at eieren har tilstrekkelig økonomisk interesse av eierskap, hvilket medfører at det avvirkes for lite av tilveksten. NORSKOG mener at dette i stor grad skyldes langtidsvirkningene av konsesjonsloven, fordi den setter en effektiv stopper for en helt nødvendig utvikling av eiendomsstrukturen. Skogbruket blir på denne måten avskåret fra å tilpasse seg den økonomiske og teknologiske utviklingen som tilstrebes i andre næringer.

I Norge finnes det rundt 125.000 skogeiendommer. Av disse er bare omlag 250 av en størrelse som gir rom for normal inntekt for en heltidsutøver i næringen. For bare noen år

siden ville en vesentlig større andel av eiendommene kunne forsvare et årsverk, men utviklingen i næringen gjør at arealbehovet nå er langt større enn tidligere. NORSKOG mener at det må legges til rette for at de som ønsker å satse på skogbruk som næring, får mulighet til å bygge opp rasjonelle driftsenheter. Tilretteleggingen må gjøres ved bruk av gulrot, og ikke pisk. Det finnes interesserte kjøpere, men det mangler vilje til salg. Stimulans av viljen til salg er derfor avgjørende for å endre eiendomsstrukturen.

NORSKOG vil fremheve tre vesentlige tiltak som vi mener er nødvendig for å gi en mer effektiv eiendomsstruktur i Norge:

Delingsregelen i jordloven må ikke hindre fradeling av skogeiendommer

Landbruket som helhet står overfor store utfordringer i fremtiden, og dagens lovverk utgjør en barriere for utvikling av rasjonelle eiendommer. Det stilles stadige krav til nyskaping i landbruket, og for å få det til er vi avhengig av flere heltidsutøvere, økt kompetanse og innovasjonsevne. I dette bildet mener vi at jordloven må åpne for et friere eiendomsmarked, hvor aktive eiere gis tilgang til skogarealer for å kunne oppnå en mer rasjonell drift, og en eiendomsstørrelse som gir økonomisk betydning. De som ønsker å drive aktivt, må kunne kjøpe tilleggsarealer og utvikle sin virksomhet, noe som er betinget av at andre vil og kan selge.

Delingsforbudet i jordloven ble myket opp i 2013, men det ligger fortsatt restriksjoner som hindrer en markedstilpasset utvikling. Endringer i jordloven, som ytterligere forenkler muligheter for fradeling, ville vært et godt virkemiddel i så måte. Dette kan også medvirke til å sikre bosetting i distriktene, fordi det er verdiskaping som til syvende og sist gir mulighet for et fritids- og tjenestetilbud som folk flest etterspør ved et bosted.

Delingsforbudet som ble innført i 1955, har vært et viktig bidrag til å stoppe ytterligere oppdeling av eiendommer. Men regelverket må tilpasses dagens utfordringer, saksbehandling bør forenkles, og praktiseringen bør være lik over hele landet. NORSKOG mener at delingsforbudets intensjon er viktig og god, og ønsker ikke at en eiendom skal kunne splittes opp i to nye enheter. En liberalisering av delingsbestemmelsen bør være knyttet til kjøp av tilleggsareal. I slike tilfeller bør det også kunne lempes på konsesjonsplikten. En eier må kunne dele fra skogen og selge denne til en aktiv skogbruker for selv å få kapital til satsing i jordbruket, eller omvendt. Dette vil bidra til større og mer rasjonelle enheter både i skogbruket og jordbruket.

Omsetning av rene skogeiendommer og eiendommer med skogdominert næringsgrunnlag må fritas fra boplikt

Boplikten hemmer investeringslysten. Konsesjonslovens krav om boplikt ekskluderer mange potensielle eiere fra å kjøpe skogeiendom. Det hjelper lite om kjøperen har finansielle forutsetninger, kompetanse og planer for en aktiv forvaltning, så lenge han eller hun ikke kan bosette seg på eiendommen. I en næring med stort behov for engasjerte eiere, og kapital

nok til å utvikle eiendommen, er dette et stort paradoks. Skogbruk som næring med sin 100-årige vekstsyklus krever ikke daglig tilstedeværelse på eiendommen.

Da de færreste eiendommer gir grunnlag for heltids-sysselsetting, er eier avhengig av å få en annen jobb ved siden av bruket. Mangelen på distriktsarbeidsplasser i kombinasjon med boplikt gjør det vanskelig å overta eiendommen. Konsekvensen er at forrige generasjon sitter på eiendommen så lenge som mulig i håp om at det senere skal passe for neste generasjon å komme hjem og ta over. Gjennomsnittsalderen til eierne øker, og vilje til nyinvestering og evne til innovasjon avtar i takt med økende alder. Tall fra SSB viser at det er langt flere eiere av skog som er over 70 år enn under 40 år.

Gevinstbeskatningen ved salg ut av familie må oppheves ved eiertid over ti år

Frem til 2005 kunne landbrukseiendommer selges uten gevinstbeskatning dersom selger hadde vært eier av eiendommen i minst ti år. I dag beskattes slik gevinst som kapitalinntekt. Skatteskjerpelsen ved salg ut av familien kan virke avskrekkende, og mange velger å beholde eiendommen

fremfor å selge den ut av familien - i påvente av at et familie-medlem finner det for godt å kjøpe. Denne forskjellen i beskatning hindrer effektiv omsetning og strukturendring av eiendommer. NORSKOG mener at fritaket for gevinstbeskatning ved salg ut av familien bør gjeninnføres ved eiertid over ti år. Dette vil være et viktig bidrag til å bedre eiendomsstrukturen.

I de fleste tilfeller er eiendommene, som sagt, for små til å forsvare et årsverk, noe som gjør det vanskelig å flytte til eiendommen. Denne eiendoms- og eierkategorien representerer en stor andel av landets hogstmodne kvantum. Samtidig øker gjennomsnittsalderen på eierne, og bidrar til «forgubbing» av næringen med dertil lavere aktivitet i skogen som følge av lavt kapitalbehov og liten vilje til investering.

NORSKOG mener tapt verdiskaping som følge av lav avvirkning på slike eiendommer overgår statens provenytab ved å gjeninnføre dette regelsettet. Å oppheve gevinstbeskatningen ved salg ut av familien ved eiertid over ti år, vil stimulere viljen til salg, og bidra til at aktive eiere får utviklet sitt ressursgrunnlag.

SKATT OG AVGIFT I SKOGBRUKET

Inntektsbeskatning

Landbruket er i dag i stor grad bundet til personlig eierskap, og blir således avskåret fra den gunstige skatteordningen som sikrer aksjeselskapene kapitalskatt på inntekter som skal investeres videre eller beholdes i selskapet. Dette gir ikke nøytralitet i skattesystemet. Det setter en hel næring på siden av de valgmuligheter som andre næringsutøvere har, med hensyn til tilpasning av eierform til skattemodell.

NORSKOG mener at det må åpnes for at skog kan eies i aksjeselskap i større grad enn det konsesjonsloven i dag tillater. Dette kan løses ved å åpne for at «enkelpersons-selskap» skattlegges som aksjeselskap, men behandles som et enkelpersonsforetak i sammenheng med konsesjonsloven. I tillegg må det etableres en ordning med fondsavsetning som likestiller enkelpersonsforetak med aksjeselskap når det gjelder investeringsevne

Skogfondsordningen trekkes frem som skogbrukets mulighet, og selv om denne ordningen er svært viktig, er pengene låst til bestemte skogformål. Man kan altså ikke bruke disse midlene til investering i annen virksomhet på eiendommen.

Sverige har åpnet for flere ulike fondsordninger som stimulerer til aktivitet og investering i skogbruket. NORSKOG oppfordrer det skattepolitiske miljøet i Norge til å vurdere denne typen ordninger også i Norge.

Gunstigere skatteregler for enkelpersonsforetak innen skogbruket vil gi økt aktivitet og investeringsevne. Dette vil igjen gi dynamiske effekter i form av flere arbeidsplasser, økte skatteinntekter, og økt bosetting i distrikter som ellers trues av fraflytting.

Skatt er et bedre virkemiddel enn tilskudd da det favoriserer de med aktivitet

Norge bør, på lik linje med Sverige og Finland, innføre mulighet for «Skogsavdrag». Dette er en ordning som gjør det skattemessig mer gunstig å avvirke. Den vil dermed være avvirkingsfremmende, og samtidig bidra til at ny skogeier forbedrer sin likviditet i starten av eierperioden. Likviditetsforbedringen vil også øke evnen til å investere i utvikling av eiendommen. Når kjøpekraften styrkes, er det også et virkemiddel i en strukturutvikling som NORSKOG mener er svært viktig. Dette vil da bidra i samme retning som regjeringens vedtak om å redusere gevinstbeskatning ved salg ut av familien, samt å fjerne prisreguleringen. Dersom kjøper skal kunne nyttiggjøre seg denne fordelene, må avvirkningen økes. Ordningen vil derfor være aktivitetsfremmende. En slik mulighet vil jevne ut noen av de skattemessige forskjellene som i dag finnes mellom Sverige, Finland og Norge.

Formuesskatt på arbeidende kapital må fjernes

Formuesskatt på kapital som er investert i verdiskapende virksomhet kan vanskelig forsvares. Formuesskatten stimulerer til privatforbruk fremfor investeringer som kan skape sunne arbeidsplasser og skattbar verdiskaping. NORSKOG mener at

det er det overskuddet bedriftene skaper som skal beskattes, ikke den kapital som er nødvendig for verdiskapingen.

Formueskatt på arbeidende kapital svekker norsk verdiskaping og bedriftenes konkurransekraft. Den tapper bedriftene for kapital som kunne gått til innovasjon og nye arbeidsplasser, og den gjør bedriftene mindre robuste for å takle økonomisk vanskelige tider. Formuesskatten rammer også bare norske eiere, slik at utenlandske eiere får et konkurransefortrinn ved at de slipper å betale formueskatt.

Det er i dag kun et fåtall land i Europa og OECD som har skatt på nettoformue. I Europa har Frankrike, Island, Liechtenstein, Norge og Sveits formuesskatt. I tillegg har Nederland en skatt på beregnet kapitalavkastning som i realiteten er en formuesskatt.

Utviklingen i EU og OECD har gått i retning av å avvikle skatter på nettoformue. Formuesskatten er nylig blitt avviklet i blant annet Finland (2006), Island (2006), Luxembourg (2006 – for personer), Sverige (2007) og Spania (2008). Etter finanskrisen har imidlertid Island gjeninnført formuesskatt.

Merverdiavgift på jakt og fiske

Det er i dag fritak for merverdiavgift på omsetning av jakt og fiskekort på statens grunn og i bygdeallmenninger.

I prinsippet vil jaktkort som selges fra private næringsdrivende bli dyrere enn tilsvarende jaktkort på statens grunn eller i bygdeallmenning. Denne forskjellsbehandlingen er

også utvidet til å gjelde jakt som kjøpes via en jeger- og fiskeforening. I tillegg gjelder det for jakt på de eiendommer staten har ervervet og som eies i et eget aksjeselskap. Lovverket har nå så mange unntak for statlig virksomhet o.l. at det er merverdiavgiften på salg av jakt og fiske fra private grunneiere som er unntaket fra normal praksis. NORSKOG mener dette gir en uakseptabel diskriminering av privat eierskap, og konkurransevridning i markedet for salg av jakt- og fiske- produkter, og mva-fritaket må derfor også gjelde for private aktører.

Skattefritaket for eiendomsskatt på landbrukseiendom må opprettholdes

Produksjonsdelen av landbrukseiendommer er fritatt for eiendomsskatt. Bolighus og bygninger som benyttes til annet enn landbruk, er likestilt med andre bygninger i kommunen. Likevel ser vi at det skjer en uthuling av dette landbruksunntaket ved at bygninger som benyttes til utmarksnæring og andre integrerte deler av landbruket pålegges eiendomsskatt i enkelte kommuner. Dette uthuler effekten av unntaket.

Landbrukseiendommer binder en stor kapital med svært lav avkastning. Den avkastningen eiendommen gir, er beskattet fullt ut som næringsinntekt. En eiendomsskatt på toppen av all annen beskatning vil utgjøre en betydelig reduksjon i næringens lønnsomhet. Det er derfor svært viktig at dagens unntak i eiendomsskatteloven opprettholdes, og at uthuling motvirkes.

MILJØHENSYN I SKOGEN

- Næringens ansvar gjennom en fungerende sertifiseringsordning bør danne grunnlaget for nedbygging av offentlig regulering.
- Det er et offentlig ansvar å sørge for at det finnes en database med kvalitetssikrede data som viser de miljøverdier og kulturminner som det forventes at skogbruket skal ta hensyn til.
- INON er ikke faglig eller politisk forankret, og må avskaffes som forvaltningsverktøy.
- Vern av prioriterte arter og utvalgte naturtyper må gi rett til kompensasjon som ved områdevern.
- Skogeiers rettssikkerhet må styrkes ved naturtyperegistrering.
- Naturtypekartlegging må være vitenskapelig basert, etterprøvbart, og må ikke føre til unødvendig båndlegging av skogarealer.
- Naturindeksen skaper et kunstig og misvisende bilde av miljøsituasjonen i norske skoger, og må derfor endres.
- Ordningen med Frivillig vern må videreføres, og sikres som faktisk frivillig for skogeier.

Næringens ansvar gjennom en fungerende sertifiseringsordning bør danne grunnlaget for nedbygging av offentlig regulering

Skogprodukter er miljøvennlige og basert på et fornybart råstoff. Dette er sentrale salgsargument for trevirke, papir og andre skogbaserte råstoffer. Miljøsertifisering har blitt en forutsetning for å kunne levere tømmer, og den er dynamisk. Der avvik eller andre forbedringsområder avdekkes, følges disse opp med justeringer av systemet for å redusere risikoen for at tilsvarende feil skjer igjen. På denne måten er miljøarbeidet i stadig utvikling og har fleksibilitet nok til å innarbeide ny kunnskap.

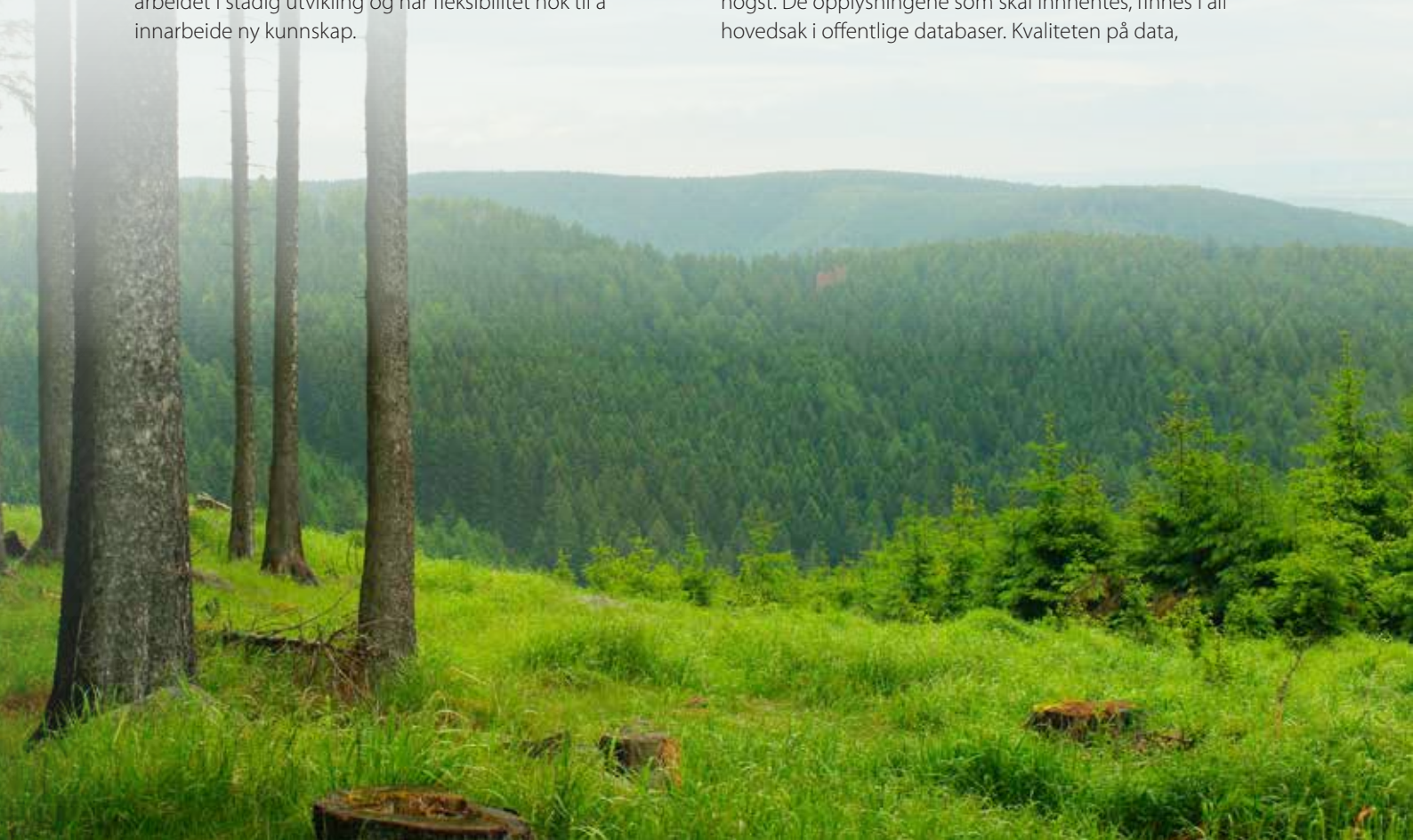
Standardene som ligger til grunn for sertifiseringssystemet er basert på åpne prosesser, hvor representanter for alle interesseområder knyttet til skogbruk inviteres til å delta. Norsk PEFC skogstandard revideres hvert 5. år, for å fange opp utvikling i kunnskap, teknologi og erfaringer. Skogsertifiseringen i Norge basert på FSC eller PEFC er, i tillegg til å tilrettelegge for selve tømmerproduksjonen, også et viktig virkemiddel for å ta vare på friluftslivets interesser og naturmangfoldet i skogen.

Miljøregistreringer i skog (MiS) er nå gjennomført for det meste av skogarealene i Norge, og områder med spesielle miljøverdier hvor hogst normalt ikke skal gjennomføres (nøkkelbiotoper) er identifisert. Disse utgjør om lag 1,5 % av skogarealet. Dette er en del av sertifiseringsordningen. Dersom feilhogst skulle forekomme i en nøkkelbiotop, blir ødelagt areal erstattet av nytt areal med tilsvarende miljøverdi, et system som viser næringens samfunnsansvar.

NORSKOG mener at næringens ansvar gjennom en fungerende sertifiseringsordning bør bidra til deregulering fra det offentlige side. Et typisk eksempel er markaforskriften. Her bør dokumentasjons- og kontrollregimet som ligger i sertifiseringen i stor grad være tilstrekkelig for myndighetens behov for kontroll med skogsdriften.

Det er et offentlig ansvar å sørge for at det finnes en database med kvalitetssikrede data

Skogeiere er pålagt en omfattende undersøkelsesplikt rundt miljøforhold, kulturminner, og andre forhold i forkant av hogst. De opplysningene som skal innhentes, finnes i all hovedsak i offentlige databaser. Kvaliteten på data,

organiseringen av informasjonen, og den operative bruker-vennligheten til basene er svært dårlig. Dette fører til unødige mye arbeid for å fastslå i hvilken grad en drift kan gjennomføres, og kan i verste fall føre til at drifter kan bli gjennomført feil. NORSKOG mener det er et offentlig ansvar å gjøre en helhetlig gjennomgang for å forbedre og effektivisere undersøkelsene, og å presentere disse dataene i en form som er tilpasset det operative skogbruket.

Inngrepsfrie områder (INON) er ikke faglig eller politisk forankret, og må avskaffes som forvaltningsverktøy

Naturarealer som ligger mer enn en kilometer fra tyngre tekniske inngrep defineres som inngrepsfrie områder. Metoden er ment som en indikator på hvor stor andel av norsk natur som påvirkes av menneskelig aktivitet. Modellen er basert på en ren geometrisk tilnærming, og er derfor ubrukelig for å beskrive den faktiske miljøpåvirkningen i et område.

NORSKOG opplever imidlertid at det nettopp er slik modellen blir brukt. Reduksjon av inngrepsfrie områder blir eksempelvis brukt som argument mot bygging av skogsveier, og hindrer dermed viktig ressursanvendelse. Etter vårt syn brukes denne tekniske indikatoren som et biologisk forankret forvaltningsverktøy, noe det ikke var ment som, og som det heller ikke er faglig grunn til å gjøre. INON er ikke faglig eller politisk forankret, og må avskaffes som forvaltningsverktøy. Regjeringen har tatt til orde for at «villmarkspregede områder» ikke skal være til hinder for at det gis tilskudd til bygging av skogsbilveier. Regelverket må imidlertid gås gjennom i sin helhet for å luke ut denne typen uvitenskapelige vurderingskriterier.

Vern av prioriterte arter og utvalgte naturtyper må gi rett til kompensasjon som ved områdevern

Naturmangfoldloven av 2009 utløser økonomisk erstatning ved områdevern. Loven legger imidlertid også opp til at det kan innføres restriksjoner for næringsutøvelse gjennom såkalt prioriterte arter eller utvalgte naturtyper. Disse utløser i praksis ikke erstatning til grunneier.

Tiltakene etter naturmangfoldloven kan medføre vesentlige restriksjoner i skogsdriften, med tilhørende økonomiske tap for grunneier. Dette mener vi må gi rett til erstatning på lik linje med områdevern.

NORSKOG mener at miljøvernmyndighetene må foreta en grundig undersøkelse av om skogbrukets egne miljøverktøy er gode nok før man tar i bruk ulike former for lov hjemlet vern for å fremme samme hensyn.

Siden 2003 er nesten alle nye prosesser for vern av skog på privat grunn gjennomført som frivillig vern. Dette er en ordning som har redusert konfliktnivået betydelig. NORSKOG mener at ordningen må opprettholdes, og at frivillig vern må prioriteres foran tradisjonelt vern også der vern har hjemmel i andre hensyn enn de biologiske.

Skogeiers rettssikkerhet må styrkes ved naturtype-registrering

Naturtypekartlegging er gjennomført i mange kommuner for å være en hjelp for kommunene når de legger planer for arealbruk. Dette er registreringer som er gjennomført med svært variabel kvalitet. Arealene tegnes inn med relativt bred

penn, og klassifiseres normalt i kategoriene nasjonalt viktig, regionalt viktig, eller lokalt viktig (A, B og C).

Det skaper forvirring når dette kommer i tillegg til miljø-registreringer i skog (MiS), og ofte er utført mindre systematisk og heldekkende enn MiS.

Det bør i utgangspunktet være unødvendig at ulike etater i samfunnet etablerer hver sin ordning for å registrere omtrent de samme verdier. Det skaper merarbeid og uklarhet for skogeiere å forholde seg til forskjellige systemer.

Naturtypekartlegging kan medføre store konsekvenser for skogbruket. Det er derfor helt vesentlig at metoden bygger på et dokumentert vitenskapelig grunnlag, at metoden er etterprøvbart, og at den ikke fører til unødvendig båndlegging av skogarealer. Fram til 2017 har naturtyper blitt registrert etter en metode beskrevet i DN sin håndbok 13. Denne metoden er lite etterprøvbart og relativt skjønsmessig. En ny og mer etterprøvbart metodikk er beskrevet (NIN 2.0) og i ferd med å bli tatt i bruk. Denne har mer til felles med MiS-metodikken som benyttes for å registrere nøkkelbiotoper, og bør gi mer sammenfallende resultater.

NORSKOG vil bidra til å avklare i hvilken grad vi oppnår de ønskede forbedringer med NIN-metoden, samt hvordan skogbruket skal forholde seg til de naturtyper som registreres, ut over den sikring som følger av naturmangfoldloven. NORSKOG er videre opptatt av å begrense effekten av snikvern som følge av naturtyperegistrering, samt usikkerheten for skogeier knyttet til det registreringsarbeid som foregår.

Naturindeksen feiltolkes

Direktoratet for naturforvaltning (Miljødirektoratet) ga i 2010 ut Naturindeks for Norge. Hensikten med denne er å gi «en oversikt over status og utvikling for det biologiske mangfoldet

i de store økosystemene. Naturindeksen vil kunne antyde om vi når målet om å stanse tapet av biologisk mangfold». Naturindeksen viser at situasjonen for skogen i Norge er noe bedret eller har vært stabil i de siste 50 år. Forskere som står bak rapporten har vært tydelige på at det er utviklingen som skal vektlegges, og ikke den referansesituasjon som er valgt.

Naturindeksen benytter en referansetilstand for skog tilsvarende en ikke menneskepåvirket urskog. Dette blir i realiteten uopnåelig, og dermed gis det inntrykk av at tilstanden i skogen er dårlig. Naturindeksen feiltolkes i mange sammenhenger ved at aktuell situasjon måles mot et utopisk referansenivå. På denne måten skapes et kunstig og misvisende bilde av miljøsituasjonen i norske skoger. Andre rapporter, som blant annet Landskogtakseringen og Skog og Landskap sin rapport «Utvikling og tilstand i norsk skog sett i forhold til kravpunkt i Norsk PEFC Skogstandard» (2014), bekrefter faktisk bedring av miljøsituasjonen.

Ordningen med Frivillig vern må videreføres, og sikres som faktisk frivillig for skogeier

Med de målsettinger som er vedtatt for skogvern i Norge, er ordningen for frivillig vern eneste mulighet for å kunne gjennomføre dette med begrenset konflikt. Det er i denne sammenheng helt avgjørende at ordningen faktisk blir frivillig. Det må være mulig for skogeiere som ikke ønsker vern å takke nei, og heller drive skogen innenfor de rammer som lovverk og sertifiseringsbestemmelser setter. NORSKOG vil vokte denne frivilligheten, som blir helt avgjørende for ordningens tillit og fremtid.

Ordningen med tilbud om frivillig vern er i mange sammenhenger også et konfliktreducerende virkemiddel. Dette gjelder spesielt for gjennomføring av tilpasninger ved skogsdrift der det er registrert vesentlig miljøverdier. I slike tilfeller vil etterlevelse av lovbestemmelser og sertifiseringsbestemmelser redusere inntekspotensialet i vesentlig grad.

SKOGBRUKSPLANLEGGING

DET BØR INNFØRES EN NY OG MER KOSTNADS-EFFEKTIV MODELL FOR SKOGBRUKSPLANLEGGING

Skogeiere, myndigheter, forskningsinstitusjoner og tømmeromsetningsselskap har alle behov for skogbruksdata. Dagens skogbruksplaner organiseres og produseres i svært kostnadskrevende prosesser, som fører til ensartede produkter med en frekvens på ca. 15 år. Korrekt og oppdatert informasjon er viktig for at næringen skal kunne utvikle kostnadseffektive logistikk-løsninger og ta riktige beslutninger. Samtidig har myndigheter og forskning behov for ressursdata for sitt arbeid. Dagens skogbruksplanvirksomhet er for kostbar, og svarer ikke til de behovene som eksisterer i dag.

Ny teknologi gir mulighet for hyppigere registreringer av skogressursene til lavere kostnader enn i dag. NORSKOG mener at Staten bør ta det økonomiske ansvaret for innsamling og bearbeiding av fjernmålte data, samt registrering og kontroll av Miljøregistreringer i skog. Disse dataene kan dekke mye av det behovet offentlig forvaltning har for informasjon om skog, og bør tilgjengeliggjøres for skogbransjen i en konkurransenøytral form.

Skogeier kan selv bestille og bekoste ytterligere registreringer og analyser etter behov for sin egen eiendom. Dette vil forenkle forretningsprosessen omkring skogbruksplanlegging vesentlig, og redusere de samlede kostnadene betydelig.

SAMFERDSEL

Bedre infrastruktur for tømmertransport er avgjørende for konkurranseevnen og markedsadgang for tømmer og treprodukter

- Vi trenger flere kryssningsspor, tilsvinger, og jernbane-terminaler som er tilrettelagt for tømmertransport
- Fortsatt satsing på tømmerkaier som er tilpasset store volum for å få tilgang til eksportmarked
- Sidestille finansieringsmuligheter for mindre kaianlegg med øvrige investeringer som har tømmertransport til formål
- Oppskrivning av vegnettet til 24 m og 60 tonn totalvekt for vogntog lokalt og regionalt
- Prøveordning med 8- og 9-akslede kjøretøy med inntil 74 tonn
- Konkurransevidning som er oppstått som følge av innføring av modulvogntog må fjernes
- Gjennomføring av et eget program for å fjerne flaskehalsen på fylkesveinettet må prioriteres

ØKT KONKURRANSEEVNE OG MARKEDSADGANG FOR TØMMER/TREPRODUKTER

Markedet styrer etterspørselen etter virke, mens mye av industriens konkurransekraft styres politisk. Transportkostnadene utgjør både en stor del av industriens råvarekostnad, og pris på den ferdige vare levert hos kunden. Tiltak for å redusere transportkostnadene vil bety økt lønnsomhet både for skogeier og for industrien, og vil ha betydning for hvor stor del av det norske skogarealet som er økonomisk drivverdig.

Våre naturgitte forhold byr i tillegg på utfordringer med hensyn til lønnsomheten i å ta ut og transportere virke. Videre råder det usikkerhet rundt eierskap og lokalisering

av treforedlingsindustrien i Norge. For å holde avirkningen oppe, og legge forholdene til rette for ny industri, må man derfor periodevis kunne ta del i fjernliggende markeder. Uten denne muligheten vil kritiske ledd i verdikjeden settes i fare i perioder med liten aktivitet. Dette gjelder både for norsk treindustri og transportavhengig næringsliv for øvrig. NORSKOG mener effektiv logistikk er avgjørende i den perioden vi nå er inne i. Gode tømmerkaier og terminaler for å transportere virke på tog vil være avgjørende samfunnsinvesteringer for å sette landet i produksjon og beholde levende bygder. Investeringer i infrastruktur styrker konkurranseevnen til norsk industri, og gir volumintensive næringer, som skogbruket, mulighet for avsetning gjennom eksport. Fremtidens verdikjede kan forventes å måtte importere deler av råvarevolumet, slik normalen har vært like til det siste. Effektiv logistikk over lengre distanser medfører riktige råvarekvaliteter til industrien, og samtidig en sunn prisdannelse for norsk virke. Det er behov for å se infrastrukturen i sammenheng slik at forutsetningene for effektiv logistikk kan forbedres, herunder å ta ut maksimale effekter av økte vogntogvekter og -lengder.

Økt innsats for mer transport av virke på jernbane

Det er nødvendig med en fortsatt satsing på godstransport for å få en effektiv logistikk og for å bringe denne transporten utenom knutepunktene for persontrafikken. En oppgradering av prioriterte banestrekninger, med kryssningsspor og terminaler for omlasting av gods, må prioriteres høyt for å møte fremtidens tiltrente verdiskaping i Norge som helhet. I siste NTP ble det vedtatt å gjennomføre en større satsing på jernbane i innlandet. Dette innebærer bygging av nye tømmerterminaler, tilsvinger, og elektrifisering av strekningen Hamar- Elverum-Kongsvinger. Dette vil gi en stor effektiviseringsgevinst for skognæringen i innlandet. Norsenga tømmerterminal på

Kongsvinger er landets største i volum, men kapasiteten er for lengst sprenget. Terminalen må derfor flyttes og utvides, slik at denne flaskehalsen i et langt transportsystem blir borte.

Godstransport på bane er kostnadseffektivt, klimavennlig, og øker trafiksikkerheten. En overordnet plan for terminaler for lasting av tømmer bør forstås i offentlig regi. Det samme gjelder utbygging, som sikrer ulike aktører og konkurrerende virksomheter like vilkår.

Sammenkopling av ulike transportbærere åpner mulighetsområder for alle transportbrukende næringer. NORSKOG mener offentlige investeringer i store anlegg må ha som mål å være knutepunkter der alle typer transport kan omlastes til hensiktsmessig videreformidling av gods.

Utvide kaianlegg til egnet størrelse for store volumer

Tømmer er plasskrevende, og har relativt lav verdi pr. volumenhet. I avveininger mellom andre transportbrukere blir plasskrevende last nedprioritert. Dette medfører økte håndteringskostnader ved opplasting til båt, og i noen tilfeller manglende adgang til bruk av anlegg. Når nye anlegg etableres, må det tas høyde også for volumkrevende gods, og planlegges slik at det er mulig med plassutvidelse over tid.

Det er fortsatt behov for flere mindre tømmerkaier. Den satsingen myndighetene har gjort de siste år på dette området har gitt gode resultater. En videreføring av programmet for kaiutbygging vil være avgjørende for å få ut de store volum som nå er hogstmodne i kystområdene.

Sidestille finansieringsmuligheter for mindre kaianlegg med øvrige investeringer som har tømmertransport til formål

Ulike støtte- og skatteordninger for skogbruket bør tilpasses slik at ordningene kan anvendes også langs kysten. Utgangspunktet for slike ordninger bør være hvilket volum støtten utløser, og ikke hvordan det teknisk foregår. Dette gjelder blant annet bruk av skogfond der man benytter lekter som mobil kai. En slik kai er etter vårt syn å sammenligne med en velteplass ved vei.

Oppskrivning av vegnettet til 24 m og 60 tonn totalvekt for vogntog lokalt og regionalt

Konkurrerende land har vesentlig bedre transportvilkår enn det som er tilfellet i Norge. Råvare på rot i skogen har tilnærmet samme verdi i Norge og Sverige, men kostnadene som påløper fra skogen til industrien gir norsk industri en høyere råvarekostnad enn hva deres svenske konkurrenter har. En av de viktigste årsakene er logistiske skranker i flytting av både utstyr og råvare. Transportkostnadene må derfor reduseres for å opprettholde konkurransekraft i norsk industri.

Effekten ved økt totalvekt til 60 tonn og 24 m vil senke transportkostnadene betydelig, redusere dieselforbruket, og gi færre vogntog på norske veier.

Det er utfordrende for næringen at mange kommunale veier og fylkesveier er i en så dårlig forfatning at akseltrykket må reduseres. Veiene blir i realiteten da stengt for tømmertransport i perioder med teleløsning. Det er viktig at kommunale veier derfor oppgraderes til 10-tonns akseltrykk der det er mulig. Det må stimuleres til at muligheten for oppgradering fra 8 til 10-tonns akseltrykk om vinteren faktisk tas i bruk.

Det må settes politisk trykk på regionale og lokale myndigheter slik at økt transportkapasitet prioriteres på lokale veier.

Prøveordning med 8- og 9-akslede kjøretøy med inntil 74 tonn

Stortinget har bedt Regjeringen om å gjennomføre en prøveordning med tømmervogntog med totalvekt opp til 74 tonn. Formålet er å få testet ut 8- og 9-akslede kjøretøy i Norge. Dette er viktig for å holde tritt med de land vi konkurrerer med i tømmermarkedet.

Konkurransesvridning som er oppstått som følge av innføring av modulvogntog må fjernes

For å effektivisere transport av flis fra sagbruk til treforedlingsindustri og av ferdigvarer videre ut, ønskes bruk av modulvogntog. Åpningen for modulvogntog i Norge har medført at utenlandske konkurrenter kan kjøre på stamvegnettet og direkte inn til det norske markedet. Vegstrekninger fra norske bedrifter og inn til det samme riksvegnettet er ikke åpnet for modulvogntog. Det er valgt en type dimensjonerende kjøretøy som er lite brukt i Norge, men er mer vanlig på kontinentet. I tillegg er dimensjoneringen av rundkjøringer og kryss ikke tatt tilstrekkelig hensyn til i næringstrafikken. Industristrekninger oppfyller dermed ikke kriteriene for åpning av valgt typemodulvogntog. Denne konkurranse-svridningen må fjernes.

Eget flaskehalsprogram

En «egen ordning for utbedring av flaskehalsen som er til hinder for effektiv tømmertransport» er beskrevet i Skogmeldingen «Verdier i vekst». Disse flaskehalsene gjør at vi ikke kan utnytte de andre delene av veinettet som faktisk er bra. Denne utbedringen må prioriteres. Et samarbeid mellom Statens Vegvesen og skognæringen er avgjørende her for å få informasjon om kostnader, virkesstrømmer og innsparingsmuligheter. Næringen har utarbeidet et eget Brukprogram som vil være et godt verktøy i dette arbeidet.

INDUSTRI

STABILE RAMMEBETINGELSER FOR NORSK TREFOREDLINGS- OG TREMEKANISK INDUSTRI VIL STIMULERE TIL INVESTERINGER OG SIKRE VIRKSOMHET I NORGE

- Eksistens og utvikling av innenlands treforedlings- og tremekanisk industri er helt sentralt for aktivitet og stabilitet i hele verdikjeden skog og tre. Vi må minimum ha tilsvarende rammevilkår som de land vi konkurrerer med.
- Konkurranseskraftig energipris, høye avskrivningssatser og fritak for formuesskatt på arbeidende kapital vil gi økt konkurransekraft
- Økonomiske incitamenter og økt innsats for forskning og innovasjon må bidra til å bygge opp om en industri som ivaretar skogen som fornybar ressurs, - aktiv bruk av fornybart råstoff er god klimapolitikk
- Primærleddets viktigste oppgave er å sørge for en stor nok og stabil strøm av virke for å redusere råvarerisiko for eksisterende og ny industri.

Forutsigbare rammebetingelser er en forutsetning for satsing

Norge har på kort tid opplevd at flere aktører innen treforedlingsindustrien har måttet legge ned med de konsekvenser dette får for leverandørene, arbeidsplasser, og ikke minst konkurranseforholdene i markedet.

Norge har gode forutsetninger for treforedling via tilgang på kompetanse, råvarer, energi og kapital. Det er et privat ansvar å etablere industri, men det er viktig at myndighetene målrettet bidrar til konkurransekraft. Det er et statlig ansvar å skape minst like gode forutsetninger som i konkurrentlandene, noe som spesielt gjelder samferdsel, konkurransedyktig energipris, avskrivningssatser, fritak for eiendomsskatt, samt å fjerne formuesskatt på arbeidende kapital.

Konkurranseevnen avgjøres i stor grad av offentlige rammebetingelser. NORSKOG mener det må være en målsetting og et minimum å likestille norske offentlige rammebetingelser med de land vi naturlig møter i markedet.

SKOG OG KLIMA

SKOGEN SOM KARBONLAGER OG BETYDNINGEN AV DET AKTIVE SKOGBRUKET I MILJØSAMMENHENG MÅ LØFTES PÅ DEN POLITISKE AGENDAEN

- Det må stimuleres til økt bruk av tre i bygg gjennom krav til bruk av tre i offentlige byggerier. Ved anbud må det kreves livssyklusanalyser, og analyser av livsløpskostnader ved byggenes materialvalg
- Den forskningsfaglige innsatsen for å dokumentere klima- og miljøgevinster ved økt bruk av tre som byggemateriale, industriråstoff og til energiformål må styrkes
- Det må stimuleres til bruk av bioenergi som energikilde gjennom tydelige politiske prioriteringer
- Det må fortsatt legges økt vekt på bruk av foredlet plantemateriale og økt planteaktivitet

NORSKOG mener at Regjeringen bør stimulere ytterligere til økt bruk av skogressursene. Klimameldingen fra 2012 overlater dette til næringen og markedet. Den innfallsvinkelen er i utgangspunktet god, men hele verdikjeden trenger statlig forvaltede betingelser på nivå med konkurrentene, dersom ambisjonene skal være realistiske.

Skogen tar opp en CO₂-mengde som tilsvarer rundt halvparten av Norges årlige utslipp av klimagasser. En god skogpolitikk vil kunne øke potensialet for skogen som karbonlager ytterligere. Økt planteaktivitet og skogkultur er tiltak som vil sikre økt karbonopptak også i fremtiden.

Det er derfor nødvendig å opprettholde gode oversikter over hvordan skogressursene utvikler seg gjennom Landsskogtakseringen, og å sikre grunnlaget for en høy skogproduksjon på lang sikt gjennom planteforedling, aktiv foryngelse og god skogskjøtsel. Dette krever at det sikres høy kompetanse i alle ledd, god forskningskapasitet, og stabile, langsiktige rammebetingelser.

Skogbruket kan binde CO₂ til en langt lavere kostnad enn svært mange andre tiltak. Både verdikjeden skog, og landet som helhet, er tjent med at Norge fører en aktiv klimapolitikk hvor skogens potensiale som miljøfaktor settes sentralt.

Landskogstakseringens data viser at det innenfor bærekraftige rammer er mulig å øke avvirkingen i Norge. For å realisere den klimagevinst som ligger i å bruke syklisk bundet karbon i stedet for fossilt karbon, må det tilrettelegges for en industriell utnyttelse av dette råstoffet. Standpunkt som at den beste klimapolitikken er å la gammel skog stå, faller på sin egen urimelighet. NORSKOG mener det er uheldig for klimaarbeidet dersom økonomiske rammebetingelser stimulerer til ineffektiv bruk av fornybare ressurser. NORSKOG mener det er feil å utforme systemer som leder til at kretsloppsressurser ligger ubrukt, f.eks gjennom vern av skog uten dokumentert behov. Det bør derfor legges økt vekt på forskning som kan bidra til å dokumentere miljø- og klimagevinster ved økt anvendelse av fornybart råstoff fra de norske skogene. Aktiv bruk av fornybart råstoff er god klimapolitikk.

Bruk av tre som byggemateriale

Den norske bygg- og anleggssektoren omsetter årlig for mer enn 1000 milliarder kroner, og offentlig sektor står for over 40% av innkjøpene. Krav til bruk av tre i offentlig sektor vil derfor være en viktig bidragsyter i klimaarbeidet og utvikling av verdikjeden skog. Byggene blir stadig mer energieffektive, slik at valg av byggematerialer som benyttes er vesentlig for sektorens klimautslipp. Både fra naturens side og gjennom lave produksjonsutslipp, har tre viktige fortrinn knyttet til klimagassutslipp sammenliknet med andre byggematerialer. Forskningsresultater viser at klimagassutslipp fra materialbruk kan halveres ved bruk av tre.

Trevirke har unike egenskaper som byggemateriale. Hvis man skal utløse den CO₂-binding og klimaforbedrende effekt som ligger i et aktivt skogbruk, må bruk av trevirke som byggemateriale økes. Trevirke er et fornybart byggemateriale som i stor grad kan erstatte blant annet stål og betong. Under produksjonen av trevirke bindes CO₂ og når dette benyttes i byggerier lagres CO₂ for lang tid. Ved rivning av bygg, bør trevirket gå inn i produksjon av grønn energi. Andre materialer går gjennom mer ressurskrevende nedstrømsprosesser ved rivning, og inngår ikke alltid i noen form for kretsløp. Klimaregnskapet er vesentlig bedre for trevirke enn for de konkurrerende materialene stål og betong, hvor det er betydelige CO₂-utslipp under produksjonen av materialene.

Et forbruk basert på skog har et kretsløp også etter at treet er hogd, noe som i dag er lite vektlagt i klimaarbeidet. NORSKOG mener at effekten av kretsløpet må innarbeides i tekniske forskrifter som legges til grunn for klimamessige avveininger mellom ulike typer bygg. Slik vil man kunne synliggjøre klimagevinsten ved bruk av trebaserte bygg.

Det bør i tillegg stimuleres til økt bruk av trevirke ved å sette krav til bruk av tre i offentlig byggevirksomhet, f.eks. ved en mer aktiv bruk av plan- og bygningsloven. Offentlig sektor bør gå foran og vise vei for å bidra til det grønne skiftet i praksis. Offentlige innkjøp som stiller krav til bruk av tre, gjerne massivtrebygg, representerer en unik mulighet til å benytte etterspørselen for å styre utviklingen i en miljøvennlig retning. Det vil skapes et marked, og gode eksempler på trebygg med høy bokvalitet, lavt karbonavtrykk, og konkurransedyktig pris. Den forskningsbaserte dokumentasjonen av treets egenskaper i byggenæringen bør styrkes. Det samme gjelder kunnskapsgrunnlaget i form av livsløpsanalyser og klimaeffekter. Det bør, basert på slik kunnskap, gjøres gjennomganger av byggesaksbestemmelser og tekniske krav knyttet til bruk av tre i bygg.

Det må settes krav til byggeprosjekters CO₂-avtrykk, basert på materialenes totale livsløp inklusiv gjenvinning til energi, slik at det oppnås årlig reduksjon i det samlede, nasjonale CO₂-fotavtrykk fra byggeprosjekter. Det må også sikres økt bruk av fornybare materialer som klimatiltak i all byggevirksomhet gjennom plan- og bygningsloven, tekniske forskrifter, og lov om offentlige anskaffelser.

Det må stilles krav til LCA- (livssyklusanalyser) og LCC- (livssyklus kostnader) analyser når offentlige byggeprosjekter legges ut på anbud. Analysene vil klargjøre viktige forskjeller knyttet til materialvalg. Både LCA- og LCC-analyser kan bidra til å skyve kundepreferanser over mot tre, særlig fordi tre scorer høyt i LCA-analyser.

Bioenergi

NORSKOG ønsker større fokus på bioenergi, og går inn for at alle offentlige bygg (evt. begrenset til minst 500 kvm) i Norge bør pålegges krav til å ha vannbåren varme. Vannbåren varme gir mulighet til valg av ulike energikilder, herunder trebaserte løsninger og andre fornybare energibærere. Rammevilkårene for produksjon og bruk av bioenergi må være stabile over tid. Her utfordres politikerne til å ta et tverrpolitisk grep for å sikre investeringene i bioenergiløsninger.

Biodrivstoff

Biodrivstoff er den viktigste kilden til reduserte utslipp av klimagasser fra transportsektoren. For å oppnå togradersmålet, mener Verdens energibyrå (IEA) at forbruket av biodrivstoff må økes kraftig. IEA er tydelige på at langsiktige og stabile rammevilkår er avgjørende for å stimulere til økt produksjon av biodrivstoff. Norge har vedtatt en opptrappingsplan for biodrivstoff fram mot 2020, med krav til avansert biodrivstoff på 4 volumprosent i 2020. Norge har et stort potensial for å utløse produksjon av avansert biodrivstoff med høy klimanytte fra skogråstoff. Flere aktuelle teknologier for produksjon av biodrivstoff, med sideproduksjon av andre miljøvennlige produkter, er under utvikling og eller uttesting. For å stimulere denne type produksjon, er det behov for langsiktige rammevilkår som sikrer et minimums-marked for avansert biodrivstoff basert på skogråstoff. Tidshorisonten må økes til minimum 2030.

Oppbygging av fremtidsskogen

Skogfondsordningen må fortsatt være en bærebjelke i skogpolitikken for vedlikehold og oppbygging av skogressursene i Norge. Foryngelseskontrollen viser at foryngelsen etter hogst i litt for stor grad ikke er tilfredsstillende. Særlig er dette tilfellet i enkelte områder av landet. NORSKOG poengterer at forpliktelsen til å etablere tilfredsstillende foryngelse innenfor lønnsomme rammer påligger skogeier. Bare ved å vise en ansvarlig skogskjøtsel, herunder å etablere ny fremtidsskog, forvalter man eiendommene bærekraftig.

Forskning både for å utvikle metoder for planteforedling basert på moderne teknologi, og fornyelse av skogfrøplantasjene, bør prioriteres.

FORSKNING OG INNOVASJON

SATSING PÅ FORSKNING OG INNOVASJON ER NØDVENDIG FOR OMSTILLING OG FRAMTIDIG KONKURRANSEEVNE FOR PRIMÆRSKOGBRUKET

- Forskningsfinansieringen må tilpasses ulike behov fra langsiktige grunnforskningspregede prosjekter og/eller programmer til mer kortsiktige næringsorienterte utredningsprosjekter.
- Den offentlige forskningsfinansieringen, ikke minst for mellomlange og langsiktige prosjekter, må tydeligere dedikeres for skogbruk og skogproduksjon enn vi har sett de siste år.
- Det er behov for å utvikle og formidle kunnskap som kan gi økt konsensus om miljøforhold i skog, skogens rolle i klimapolitikken og tre som substitutt for fossile råstoffer. På den måten vil man også øke forståelsen for skogens samfunnsmessige betydning.
- Finansieringen av Skogbrukets Utviklingsfond må styrkes.
- Skattefunnordningen må innrettes så den treffer skogbruket bedre.

FORSKNING OG INNOVASJON I HELE VERDIKJEDEN

Norsk forskningsstrategi er i stor grad basert på EU sine rammeprogram for forskning, hvor store tverrfaglige program med bred internasjonal deltakelse prioriteres. Disse er i mindre grad målrettet mot den norske skognæringens FoU behov.

Omstillingene i skogsindustrien stiller hele sektoren overfor krevende utfordringer. Det er nødvendig å ha fokus både på kostnadsreduksjon og andre tiltak i primærskogbruket. Samtidig må man sikre at forskning og innovasjon kan bidra til utvikling av norske, skogbaserte industrier, med tanke på langsiktig konkurranseevne i globale og nasjonale markeder.

Klimaendringens betydning for skogproduksjon, og skogens betydning for karbonbinding- og lagring, er helt sentrale og relativt nye tema som må fokuseres i forskningen, ikke minst i den langsiktige og offentlig finansierte forskning.

Kort- og langsiktige kunnskapsbehov:

De kortsiktige behovene knyttet til forutsetningene for utnyttning av dagens skog, dreier seg om å bedre lønnsomheten i hele verdikjeden, og å sikre industrien konkurransedyktig norsk tømmer. Dette krever forskning for bedre driftstekniske løsninger og logistikk. Samtidig må forutsetningene for kostnadskrevende utviklingsprosjekter i det operative skogbruket forsterkes.

Forskning dreier seg også om videreutvikling av kjente produkter og forutsetningene for økt anvendelse av disse, å styrke kunnskapen om skogens funksjon i klimapolitikken, og hvordan skogen skal kunne møte effektene av klimaendringer.

De langsiktige kunnskapsbehovene er komplekse, men er blant annet knyttet til kunnskap for den langsiktige ressursoppbyggingen der fremtidens klima er en variabel med stor usikkerhet. Dette krever forskning på plantemateriale, skogproduksjon under ulike forutsetninger, grunnlaget for treslagsvalg, arealbruk, skoghelse og invaderende skadegjørere mv. Det kreves også forskning for utvikling av mer effektiv teknologi både for bedre forvaltning av ressursene og økt skogproduksjon, kunnskap om miljøforhold, ressursinformasjon og systemer for å gjøre informasjon tilgjengelig. Den klassiske skogforskningen og produksjonsforskningen i skogbruket har i flere 10-år blitt nedprioritert til fordel for mer etterspurte oppgaver. Dette lider vi under i dag, og dette gjør oss mindre i stand til å beregne effekter av ulike tilpasninger, klimaendringer og alternative strategivalg for skjøtselen. Denne form for mer grunnforskningspreget produksjonsforskning bør gjenopptas og primært være en statlig oppgave med hensyn til finansiering.

Den langsiktige forskningen må ha fokus på behovet for innovasjoner og teknologier som kan danne grunnlaget for å utvikle lønnsomme industrielle anvendelser av store tømmervolumer, og som dermed kan sikre stabil og god lønnsomhet i hele den norske skogbaserte verdikjeden på lang sikt.

Forskningen er svært betydningsfull for utviklingen av produkter, fremgangsmåter, utstyr osv. Samtidig er det en kjensgjerning at operativ markedsrettet innovasjon skjer i bedriftene. Bedrifter som sliter, vil helt naturlig måtte prioritere opprettholdelse av eksisterende aktivitet fremfor utvikling av ny.

Dette er i stor grad situasjonen i den skogbaserte verdikjeden. NORSKOG mener derfor at det må tas i bruk kraftige verktøy for å stimulere til innovasjon i bedriftene. De som allerede er i virksomheten og kjenner markedet har de beste forutsetningene for å lykkes, noe som også underbygges av analyser på området.

Skogeierne må ta større ansvar for forskning

Skogsektoren i Norge står overfor store utfordringer, og i en slik situasjon er FoU-arbeidet helt sentralt. NORSKOG mener at skognæringen og staten sammen må bidra til økt satsing på FoU rettet mot verdikjeden skog. Det er imidlertid en klar forutsetning for økt privat innsats at vi også får en økning i den offentlige finansieringen av forskning rettet mot verdikjeden skog.

Norges Forskningsråd

Staten bidrar gjennom Norges Forskningsråd (NFR) og ordningen for Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN) med midler til næringsorientert forskning. Her er det behov for bedre samordning av skogbrukets FoU-behov og NFR sine prioriterte oppgaver. Erfaringen de siste årene har vært at søknader fra skogbruket har hatt vanskeligheter med å nå opp, noe som har ført til at omfanget av NFR-finansierte prosjekter i norske skogforskningsinstitusjoner og i næringen har falt i en periode hvor behovene har økt.

Skattefunn

Regjeringen viser til skattefunn som et godt virkemiddel for FoU i næringen, men dette er en sannhet med modifikasjoner. Skattefunnordningen forutsetter at prosjektet må være til nytte for søkende bedrift. Bedriftene innen Verdikjeden skog er små, og få har anledning til å sette i gang egen forskning. Det er derfor hensiktsmessig at bransjeorganisasjonene utfører FoU hvor nytten ligger hos medlemsbedriftene. Dette er ressurseffektivt, men slike prosjekter faller utenfor skattefunnordningen. Ordningen treffer ikke skog og utmarksnæringen, og bør derfor endres slik at det er tilstrekkelig at nytteverdien ligger innenfor den verdikjede søkende bedrift tilhører.

Skogbrukets Utviklingsfond

Skogbrukets Utviklingsfond yter viktig støtte til næringsorienterte forsknings- og utviklingsprosjekter, med hovedvekt på utvikling. Fondet bidrar med viktig delfinansiering av slike prosjekter. Fondet har en viktig oppgave både for den operative skogforskning og næringen, og bør styrkes.

UTMARKSNÆRING

Realverdien av tømmer, som mange andre råvarer, har vært fallende over lang tid. For skogeier er det viktig å utnytte alle de næringsmuligheter som finnes på en eiendom. Det å utnytte jakt som element i turisme er viktig i så måte. Etterspørselen er god, jakt som næring er arbeidskrevende og skaper rom for mange tilleggsaktiviteter som overnatting, servering, transport etc.

- Jakttid for hjortevilt bør forlenges tilnærmet den biologiske jaktidsrammen.
- Det er behov for mer kunnskap for å utvikle nye modeller for bærekraftig hjorteviltforvaltning.

NORSKOG mener at jakttid for hjortevilt generelt bør tilnærmes den biologiske jaktidsrammen, og lede til forlengede jakttider. Innen denne rammen må grunneiere alene og i samarbeid forvalte jakttidene på egen eiendom eller jaktvald. Rovdyrsituasjonen har medført at jakten blir vanskeligere, og det er nødvendig med lengre jakttid for å

få utnyttet potensialet til jaktbasert næringsutvikling. At det legges opp til lengre jakttider vil også kunne bygge opp om ønsket om en mer human jakt. Lengre jakttid gir bedre mulighet for å satse på jaktbasert turisme gjennom flere døgn med overnatting, guiding, servering osv. Dette gir igjen grunnlag for investeringer i næringen.

Endringer i klima, måten skogbruk drives på, økt predasjon av rovdyr med mer påvirker hjorteviltstammenes beskaffenhet. Det er behov for mer kunnskap for å utvikle nye modeller for bærekraftig forvaltning av hjortevilt.

ROVDYR

- Ulvesonen må oppheves, den fungerer ikke som forvaltningsmodell.
- Det må innføres en kompensasjonsordning for tap av inntekt i jaktbasert utmarksnæring.
- Det må utvikles metoder for raskere og mer troverdig rapportering av antall ulv i Norge.

- Stortingets bestandsmål for ulv må oppfattes som et øvre og nedre mål for bestandens størrelse i Norge.
- Ulvebestandens evne til rask vekst, og store potensial for skade, tilsier at forvaltningen må tilstrebe at bestanden holdes i bestandsintervalllets nedre del.
- Rødlista kan ikke legges til grunn for vurdering av ulvens bestandsstatus i Norge, eller som forvaltningsgrunnlag for ulv.
- Byrdefordeling må legges til grunn ved uttak.
- Tap i jaktbasert utmarksnæring må vektlegges ved valg av flokker som skal tas ut.
- Skadedyr må tas ut raskt.

Ulvesonen må oppheves

Soneforvaltningen har ikke fungert slik den var tiltenkt. Bestandsmålet er nådd for lenge siden, men det har vært liten vilje til å gjennomføre felling innenfor sonen. Konsekvensen er at sonen fungerer som et ulvereservat, hvor belastningen konsentreres og rammer en andel av distriktsbefolkningen svært hardt. Samtidig er det vanskelig å få fellingstillatelse på dyr som befinner seg utenfor sonen, der det ikke skal være ulv. NORSKOG mener derfor at ulvesonen som forvaltningsmodell har utspilt sin rolle.

Krav om kompensasjon for tap i jaktbasert utmarksnæring som følge av gjeninnføring av ulv

Ulvbestanden i Skandinavia er i sterk vekst, og dette har store konsekvenser for bruken av utmarksressursene i Norge. For store deler av innlandet er ulvebestanden i ferd med å ødelegge den tradisjonelle utnyttelsen av utmarka til beite, jakt, jaktturisme og annen næringsvirksomhet knyttet til jakt. For grunneierne i de mest belastede områdene innebærer de reduserte jaktmulighetene ikke bare en forringelse av livskvalitet og gode tradisjoner, men har også betydelige økonomiske konsekvenser. Enkeltgrunneiere lider til dels store økonomiske tap som følge av reduserte elgbestander. NORSKOG har beregnet de årlige tapene til mellom 25 og 35 millioner. Den reduserte avkastningen på eiendommene fra jakt representerer også en betydelig reduksjon i eiendommenes salgsverdi. NORSKOG mener at gjenoppbyggingen av en ulvebestand i Norge er en urimelig inngripen i grunneierretten. NORSKOG kan ikke se at Norge har et ansvar for å bygge opp en ulvebestand i Norge basert på finsk-russiske gener, særlig ikke når denne bestanden medfører store negative konsekvenser for næring og livskvalitet i distriktene.

NORSKOGs primære syn er at vi ikke ønsker ynglende ulv i Norge. Men, ulveforliket var en krevende politisk prosess, og representerer det muligens kunst. NORSKOG aksepterer derfor ulveforlikets bestandsmål på 4-6 ynglinger, hvorav 3 helnorske, under forutsetning av at grunneierne kompenseres for tapte inntekter i jaktbasert turisme. Tapene i utmarksnæring er en konsekvens av politiske beslutninger ved at ulven er gjeninnført i Norge og konsentrert innen en avgrenset geografi. Når det gjelder jaktbasert utmarksnæring bærer enkeltborgere i distriktene kostnaden for storsamfunnets ønske om ulv. Dette er ikke akseptabelt. NORSKOGs krav

om at grunneierne skal kompenseres er ikke fulgt opp i praktisk forvaltning, på tross av at Stortinget har bedt regjeringen utrede mulige økonomiske ordninger for tap av eventuelle rettigheter eller belastninger innenfor ulvesonen. I stedet opplever vi at myndighetene driver en systematisk underrapportering og bagatellisering av de skadene ulvebestanden påfører denne næringen. Det er ikke mulig å dempe konflikten mellom ulveforvaltning og grunneierne før kravet om kompensasjon for tapte utmarksinntekter er innfridd. Det er heller ikke mulig for NORSKOG å akseptere at vi skal ha ynglende ulv så lenge grunneierne alene må bære kostandene for et politisk skapt problem.

Ulven er klassifisert som en sterkt truet art på den norske rødlista. NORSKOG mener at rødlista er uegnet som verktøy for å vurdere ulvens bestandsstatus i Norge. Den opprinnelige norske og sør-skandinaviske ulvebestanden er utdødd. Ulven i Norge er genetisk sett en utløper av en utbredt finsk-russisk bestand. Det er urimelig å kreve at statusen for en slik art skal vurderes på samme måte som arter med utbredelse i hele landet. Kriteriesettet for rødlista forutsetter at enhver art i utgangspunktet må ha mer enn 1000 reproduksjonsdyktige individer for ikke å anses som truet. Dette kan være et egnet nivå for f.eks. insekter og planter, men er ikke tilpasset et arealkrevende rovdyr som ulv. NORSKOG mener at rødlista ikke kan legges til grunn for forvaltning av ulv i Norge.

Myndighetenes praktisering av ulveforvaltningen har skapt en dyp tillitskrise mellom miljømyndighetene og befolkningen i de mest belastede områdene. NORSKOG mener at dette er svært skadelig, og at et godt samarbeid basert på gjensidig respekt og redelig bruk av bestandsdata, statistikk og tilgjengelig kunnskap, er nødvendig for å gjenoppbygge tilliten og legge grunnlag for en god ulveforvaltning.

Byrdefordeling må legges til grunn ved uttak. Det vil si at flokker som har vært etablert lenge skal prioriteres ved uttak. Tap i jaktbasert utmarksnæring må vektlegges ved valg av flokker som skal tas ut. Skadedyr må tas ut raskt.

Tidsrammen for lisensjakt utvides slik at den starter sammen med elgjakta, og gjøres lik både innenfor og utenfor sona. Dette vil effektivisere lisensjakta og bidra til å dempe konflikter. Det hevdes at det er omfattende ulovlig jakt på ulv i Norge. I så fall må det antas at denne har sitt grunnlag i avmakt, og manglende tillit til miljøforvaltningen. Den beste måten å unngå dette på er å involvere distriktsbefolkningen i ulveforvaltningen og uttak av ulv.

I områder hvor det er åpnet for ulv, må antallet av andre rovdyrarter reduseres. Den samlede belastning av rovdyr må veie tungt i avgjørelser som gjelder lisensfelling og kvotejakt.

NORSKOG
Skogmelding 2018

www.norskog.no
(+47) 481 71 000
firmapost@norskog.no